

בתי המשפט

004138/05 א		בית משפט השלום רמלה	
04/08/2008	תאריך:	כב' השופטת אסתר נחליאלי - היאט	
		בפני:	

בעניין: *****

ע"י ב"כ עו"ד ארז מוטי תובעת
נ ג ד
המאגר הישראלי לביטוחי רכב
ע"י ב"כ עו"ד גנות מרדכי נתבעת

פסק דין

ביום 1.8.05 ארעה לתובעת תאונת דרכים. במסגרת פסק הדין אתיחס לתביעת התובעת לפיצויים בגין נזקי גוף שנגרמו לה כתוצאה מהתאונה. לציין כי התובעת ילידת 1963, וכי הנתבעת, המבטחת של האופנוע מ.ר 31-943-01 במועד הרלוונטי לתאונה, לא חלקה על הכיסוי הבטוחי.

הנכות הרפואית

שני מומחים מונו מטעם בית המשפט, בתחום האורטופדיה ובתחום א.א.ג.; ד"ר ב. עמרמי, המומחה בתחום האורטופדי קבע כי לתובעת נותרה נכות לצמיתות בשיעור של 10% בגין חיבור גרוע ביד שמאל ("דיסטל רדיוס שמאלי"); 5% בגין מגבלות בכתף ימין ("נקיעת ACJ ימין") ו- 5% בגין מגבלות תנועה בברך שמאל ("תסמונת הפטלופמורלית שמאלי").

פרופ' אופיר שמונה לשמש מומחה מטעם בית המשפט בתחום א.א.ג. קבע כי לתובעת נגרמה פגיעה וסטיבולרית, ונותרה לה נכות לצמיתות בשיעור של 10%.

מכאן ששיעור הנכות הרפואית המשוקללת הוא - 27%.

ההלכה היא שבית המשפט "הוא הפוסק האחרון גם בשאלות רפואיות שנמסרו לחוות דעתו של המומחה" הרפואי מטעם בית המשפט, הגם שיש ליתן "לחוות דעת מוסמכת את מלוא משקלה בכל הנוגע לצד הרפואי מקצועי" (ע"א 2541/02 לנגר ואחי' נ' יחזקאל פ"ד נח(2) 583).

בע"א 8288/00 קרנית קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים נ' סאמי (לא פורסם) נקבע:

"לעיתים, מתוך חומר הראיות, לרבות מתוך עדות המומחה עצמו, ניתן ללמוד שהמסקנה אליה הגיע בדבר שיעור הנכות, או בדבר הקשר שבינה לבין התאונה, מוטעית. כך, אם מתברר שהתשתית העובדתית שונה מזו עליה השתית המומחה את חוות דעתו. כך, אם המומחה מפרש שלא כהלכה את התוספת לתקנות על פיה נקבע שיעור הנכות, וכך אם מסקנותיו מהעובדות שבפניו הינן מוטעות. בכל אחד ממקרים אלה – ותכנה דוגמאות נוספות – נתונה לבית המשפט הסמכות וגם החובה לתקן את קביעתו המוטעית של המומחה".

בעניננו לא נחקרו המומחים על חוות הדעת וקביעותיהם לא נסתרו. אוסיף כי לא רק שקביעות המומחים לא נסתרו אלא שנראה לי שחוות הדעת מקובלות על הצדדים כי "בדרך כלל, כשמומחה רפואי אשר נתמנה על ידי בית המשפט מגיש חוות דעתו, וצד מן הצדדים אינו מנסה לערער על חוות דעתו על ידי הפנית שאלות הבהרה או על ידי חקירתו הנגדית ניתן להסיק, לכאורה שחוות דעתו מקובלת על הצדדים..." (ע"א 2160/90 רז נ. פרידה לאצ [פ"ד מז\(5\), 170](#)).

לא רק זו, אלא שלאחר שעיינתי בחוות הדעת מצאתי כי הן מקצועיות ומבוססות כדבעי הן על בדיקות שערכו המומחים לתובעת והן על בחינת המסמכים הרפואיים, והאמור בהן מצביע על ניתוח הגיוני המתיחס לפירוט מצבה הרפואי של התובעת וכן לשאלת הקשר הסיבתי, ועל כן אני קובעת כי שיעור הנכות הרפואית המשוקללת של התובעת הוא 27%.

גובה הנזק

אובדן שכר עבר

התובעת הצהירה כי נעדרה מעבודתה למשך כחודשיים וכי שכרה שולם לה על חשבון ימי המחלה, כן טענה כי הפסידה מעת לעת (באופן ספורדי) ימי עבודה ושעות עבודה, לצורך בדיקות וטיפולים שונים (סעיף 29 לתצהיר עדות ראשית). לטענתה, אין הנתבעת זכאית להנות מכך שהתובעת ניצלה לצורך ההעדויות הללו את מכסת ימי המחלה ו/או חופשה העומדים לטובת התובעת.

מנגד טענה הנתבעת, כי התובעת נעדרה רק חודש ו-20 ימים, כי שכרה שולם על חשבון ימי מחלה ולא על חשבון ימי חופשה, קרי ימים שאינם ניתנים לפדיון, ועוד הוסיפה לטעון כי לא הוכח כל הפסד שכר לעבר לתקופה שלאחר שהיתה באי כושר מלא.

עת בהפסדי עבר עסקינן הרי שמדובר ב'נזק מיוחד' שיש להוכיחו במסמכים ובראיות (ע"א 810/81 [לוי נ' מזרחי, פ"ד לט \(1\) 477](#)); אלא שהפסיקה מכירה בהערכה לפי שיטת האומדן גם בראשי נזק מיוחדים וזאת כאשר מובאות ראיות של ממש לענין הפסד השתכרות בעבר, "לעתים, הפסדי השתכרות בעבר... הנם בגדר נעלם, רב בהם הנסתר על הנגלה, ואין לחשבם במדויק" (ע"א 448/87 [המרמן קבלו לבניין נ' חסו, פ"ד מג \(3\) 810](#)).

בעניננו לא הובאו כל ראיות של ממש לענין הפסד השתכרות בעבר. התובעת לא הוכיחה כי ניתן לקבל תמורה כספית עבור ימי המחלה שניצלה, כך לא הוכיחה כי נזקקה לימי מחלה בתקופות אחרות בהן נאלצה להעדר מהעבודה, לדבריה, ולא הוברר האם השתמשה בימי החופשה שנצברו לזכותה גם לא הוצגו ראיות כי נוכח משכרה סכום כלשהו בגין ההעדויות הנטענות.

לאחר שבחנתי השאלה האם יש לנקוט בשיטת האומדנא באב נזק זה, הגעתי למסקנה כי אין לעשות כך לאור העובדה שלא הוכח לי שנוכה לתובעת סכום כלשהו בגין העבר ועל כן לא מצאתי כי ניזוקה כלכלית בעבר ואני דוחה את תביעת התובעת באב נזק זה.

אובדן כושר השתכרות

בהתאם לדיני הנזיקין מטרת הפיצויים היא להשיב המצב לקדמותו, כדי שהניזוק לא יהיה נפסד והמזיק לא ישלם מעבר לנזק שנגרם לניזוק.
 בתביעת נזיקין יש לבדוק האם נגרם לתובעת נזק בפועל כתוצאה מהנכות הרפואית הנובעת מהתאונה לעומת מצבה הרפואי עובר לתאונה.
 מאחר שעסקינן בפיצוי הצופה פני העתיד, יש לבחון, במסגרת אב נזק של אובדן כושר השתכרות, מה שיעור הנכות התפקודית שנותרה לתובעת.
 ההלכה קבעה כי המונחים – נכות רפואית, נכות תפקודית ואובדן כושר השתכרות – הם בעלי משמעות שונה (ראו ע"א 3049/93 גירוגיסיאן נ. סיף רמזי, פ"ד נב (3) 792).
 כן נקבע כי בהעדר ראיות אחרות יקבל בית המשפט, במרבית המקרים, שהנכות הרפואית היא גם הנכות התפקודית:

"נקבע כי במרבית המקרים .. הנכות התפקודית אמורה לשקף את הגריעה מכושר ההשתכרות אלא אם הוכח אחרת" (ע"א 722/86 הנ"ל) ובהעדר ראיות אחרות יקבל בית המשפט כי הנכות הרפואית היא גם הנכות התפקודית, פעמים רבות משום ש"התובע נמנע מלעשות מאמץ רציני בכיוון מציאת סידור מתוך חשש שדבר זה עלול להפחית את סיכווי הפיצויים שלו" (ע"א 357/71 מרקוביץ נ. החברה לבנין, פ"ד כו(1) 824; ע"א 68/62 כדורי נ. פחטר, פ"ד טז 1954; וראו גם פסק הדין של בית המשפט המחוזי בתל אביב שניתן ביום 19.8.07 - ע"א 2081/02 משה שטרית נ. המאגר הישראלי לביטוחי רכב בע"מ).

עוד נקבע כי במקרים בהם לא ניתן להוכיח ולקבוע בראיות את שיעור ההפסד החודשי הצפוי לנפגע, כמו למשל במקרה שהניזוק חזר לעבודתו הקודמת, ובינתיים לא נגרמו לו הפסדי שכר חודשיים, אך קיים סיכון שיגרם לו הפסד כזה בעתיד, כשיפלט ממקום עבודתו, או כשיחפש להשתלב במקום עבודה חדש, יש לחשב את שיעור ההפסד החודשי על פי שיעור נכותו הפונקציונלית (ראה בע"א 2245/91 ברנשטיין ואח' נ. עטיה פ"ד מט(3) 709, 724; ע"א 722/86 הנ"ל בעמ' 878).

בענין שלפני, טענה התובעת כי שיעור הנכות התפקודית גבוה מהנכות הרפואית ("מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע את נכותה התפקודית לפחות על שיעור של 40%" (ראה סעיף 32 לסיכומי התובעת).

ומנגד טענה הנתבעת כי לתובעת לא נותרה נכות תפקודית מאחר שהיא שבה לאותו מקום עבודה באותו היקף משרה ואף הוכח כי שכרה עלה והיא קודמה בדרגה.
 עוד טענה הנתבעת, כי לאור העדויות שהוצגו, הסיכון לפיטורין הוא נמוך מאוד בעיקר לאור העובדה שהתובעת היא 'עובדת קבועה' שקיבלה קביעות עוד בשנת 1996.

התובעת העידה כי שכרה כיום גבוה מזה שהשתכרה עובר לתאונה.
 יחד עם זאת הוכח לי כי בעבר (בשנת 2003) היו צמצומים ברשת בתי הספר 'אורט' בו עובדת התובעת, ולכן 'קוצצה' משרת התובעת ל- 90% משרה (הדבר עלה הן מעדות התובעת והן מעדותה של הגב' מירב עטרי מנהלת מחלקת עובדי המינהל בבית הספר אורט (עמ' 15 ש' 22-19)).
 עוד עלה מעדות הגב' עטרי כי "כל הזמן יש צמצומים ופיטורים שנובעים בעיקר בשל הירידה במס' התלמידים" (עמ' 15 ש' 24).

אני מקבלת את הטענה כי סכנת הפיטורין והצמצומים קיימת, ולא רק באופן תיאורטי.
 ה'קביעות' שקבלה התובעת היתה כבר בשנת 1996, למרות זאת ובשל הצמצומים הרוחביים צומצמה משרתה בשנת 2003.

מאלה מצאתי שלא ניתן לקבוע שהתובעת אינה עומדת בסכנת פיטורין או הקטנת משרה כפי שביקשה הנתבעת ללמוד. ראיתי לציין כי בעוד שבמקרים אחרים גם הסיכון התיאורטי של החשש לפיטורין הוא בר פיצוי הרי בענייני הסיכון לכך איננו תיאורטי, כפי שגם ארע בעבר וכן לאור דברי הגב' עטרי כי "כל הזמן יש צמצומים ופיטורין..." (צוטט לעיל).

עוד לציין כי לא מצאתי לתת חשיבות רבה לסרט החוקר שהוצג לי.

על פי עדות החוקר, המעקב המוסרט אחר התובעת הסתכם ביום אחד ה- 7.10.07,

"ש. חוץ מהיום הזה ביצעת עוד משהו לגבי התובעת?

ת. בזמן הקצר שהיה לנו, לא היה לנו זמן להתכונן ולעשות בגלל תקציב, התארגנו בזמן קצר וזה מה שהיה.

ש. לפני ה- 7.10.07 בצהריים, עשית משהו בקשר לתובעת?

ת. לא. רק ב- 7.10.07 אני עושה רק מעקבים" (עמ' 17 ש' 25 – עמ' 18 ש' 4).

מכאן הסקתי כי התמונה המלאה לא היתה לפני החוקר, בוודאי לא בכל הקשור לעבודת התובעת, "המטרה שלי היה לצלם את התובעת עובדת פיזית במעבדה. **באותו יום לצערי היא לא עבדה במעבדה, לא היה מגע עם תלמידים. רציתי לצלם את זה אבל באותו יום זה לא היה.**

ש. אתה מבין שמה שראינו היום בקלטת זה לא יום העבודה האופייני שלה.

ת. זה פחות או יותר יום אופייני שלה.

ש. אתה ראית אותה רק ביום הזה, כשהוא לא יום מעבדה, אתה יכול להגיד שזה יום אופייני?

ת. היא לא עבדה במעבדה, זה יום אופייני. היא מתעסקת הרבה בניירת" (ראה עמ' 20 ש' 21 עמ' 21 ש' 3).

לא ברור כיצד מבסס החוקר את מסקנותיו לגבי איפיוני עבודת התובעת ממעקב של יום אחד בחייה של הגב' חלטובי.

אני גם חוזרת על דברי שצינתי בלא מעט פסקי דין שכתבתי, כי לא ראוי לזקוף לחובת ניזוק את נסיונותיו להקטין את נזקיו, להמשיך לעבוד, בין אם בעבודה בה עבד עובר לתאונה ובין אם בעבודה אחרת בה עת הוא מנסה לשוב ולהשתלב במעגל העבודה – להיפך אני רואה בנסיונות אלה ברכה ועדות חיובית לאישיות הניזוק.

זו העת לומר כי התרשמתי מהתובעת בעדותה התרשמתי מכנותה ומפשטות הדברים.

מאמציה של התובעת לשוב למעגל העבודה למרות מגבלותיה הרפואיות אינם מאיינים את נכותה התפקודית כפי שטענה הנתבעת ולטעמי יש לזקוף לזכות התובעת את היותה עובדת חרוצה.

יחד עם זאת לא אוכל להתעלם מהעובדה שהתובעת ממשיכה לעבוד באותה עבודה ובאותו תפקיד, ואף פנתה בבקשה לעבור לעבוד במשרה מלאה, מכאן למדתי כי שיעור נכותה התפקודית נמוך משיעור הנכות הרפואית שקבעו המומחים מטעם בית המשפט.

במסגרת שיקולי מצאתי כי יש חשיבות לעובדה שהתובעת לא נעדרה מהעבודה מאז אירוע התאונה ועד מועד מתן העדות, כ- 3 שנים לאחר התאונה, ולא נגרם לה בפועל כל נזק כלכלי כתוצאה מהתאונה.

לאור העדויות שהוצגו לי, לרבות עדותה של התובעת ושל הגב' מירב עטרי, מנהלת מחלקת עובדי המינהל בבית הספר אורט, סרט המעקב אחר התובעת, מצאתי כאמור, כי נכותה התפקודית של התובעת נמוכה מנכותה הרפואית.

מהעדויות ומהראיות שהוצגו לי, מצאתי לקבוע כי נכותה התפקודית של התובעת היא בשיעור של 15%.

בחישוב אקטוארי על בסיס משכורתה של התובעת, גילה, הנכות התפקודית, יש לפסוק לתובעת באב נזק זה את הסכום של **155,920 ₪**.

הוצאות רפואיות ונסיעות לעבר ולעתיד

לטענת התובעת נאלצה להשתתף בעלות הטיפולים הרפואיים הרבים להם הזדקקה, ביקורים אצל רופאים, מעקבים, בדיקות, טיפולים ותרופות משככות כאבים, אביזרי עזר, תומך ליד ועוד, ומשכך נגרמו לה לטענתה הוצאות רבות; בידי התובעת נשארו קבלות מעטות להוכחת טענותיה (כ- 1839 ₪).

עוד טענה התובעת כי הוציאה ממון רב על נסיעות והסעות מרובות, וזאת מאחר שהיא מתגוררת בישוב קציר בעוד שעיקר הטיפולים שקבלה היו בבית החולים "הלל יפה". התובעת העריכה הוצאותיה לעבר בסך של 30,000 ₪ ולעתיד סך של 25,000 ₪. לטענת הנתבעת חלק מהקבלות "תמוהות" (ראה סעיף 3.1 לסיכומי הנתבעת) וזאת מאחר שמדובר בתשלום לרופאים מקצועיים אליהם פנתה בסמוך להגשת התביעה ובנוסף מדובר בפניה למומחים בתחומי רפואה שאין להם קשר לפגיעותיה בתאונה. הנתבעת טענה כי ניתן ליחס לתאונה קבלות על סך של כ- 1,000 ₪ וכי לא הוצגו כל ראיות לענין הוצאות נסיעה.

הוצאות שהוצאו עד למועד מתן פסק הדין, הן בגדר "נזק מיוחד", המחייבות פירוט והוכחה (וראו: ד' קציר "פיצויים בשל נזק גוף", מהדורה רביעית, התשנ"ח-1997, עמוד 486). בענייני הוכח הצורך בטיפולים רפואיים, במשככי כאבים ובאביזרים אורטופדיים בגין הפגיעות שנגרמו לתובעת כתוצאה מהתאונה ואני בוחרת לפצות את התובעת בדרך הפיצוי הגלובלי, דרך שהפסיקה ראתה לקבל ולהכיר בהוצאות סבירות לגבי העבר גם ללא קבלות, ובהוצאות רפואיות שהוציא נפגע לפי טענתו ובלבד שהנזק והצורך בהוצאה – הוכחו (ע"א 307/77 מור נ' עזבון בוצ, פ"ד לב (1) 654; וכן בספרו הנ"ל של ד' קציר, בעמ' 487). "...בדרך אומדנא...וזאת "על הצד הנמוך והבטוח" - לשמירה על האיזון הראוי" (ת"א (ירושלים) 1515/96 יעקב יהושע ואח' נ' הסתדרות תקדין מחוזי המאוזכר מספרם של כבוד השופטים אנגלרד, ברק וחשין - דיני הנזיקין – תורת הנזיקין הכללית, מהדורה שניה, עמוד 576); במסגרת שיקולי לגובה האומדן הבאתי גם את האמור בחוות דעת המומחים, וכן נתתי דעתי למקום מגוריה של התובעת ואני אומדת סכום זה (הוצאות רפואיות והוצאות נסיעות), על 'הצד הנמוך והבטוח' בסך של **12,000 ₪** לעבר ולעתיד (סכום זה כולל ריבית והצמדה בכל הקשור להוצאות עבר).

עזרת צד ג'

התובעת טענה כי בגלל מגבלותיה הרפואיות היא נזקקת לעזרת צד ג' גם בפעולות יומיומיות פשוטות ביותר. לטענתה לא העסיקה עזרה בשכר בשל חסרון כיס.

התובעת העריכה כי יש לפצותה בגין העזרה בתקופת אי כושר מלא ב- 7,000 ₪, לתקופה עד למועד הגשת הסיכומים בסכום של 24,696 ₪ לפי 6 שעות שבועיות, ולעתיד בסכום של 232,828 ₪ לפי 6 שעות שבועיות.

לטענת הנתבעת העזרה שקבלה התובעת מבני משפחתה לא חרגה מעזרה הניתנת בדרך כלל בתוך המשפחה.

לטענת הנתבעת לא רק שהתובעת לא הוכיחה צורך בעזרה, אלא שלא מצאה להביא לעדות מי מבני המשפחה שיעידו על העזרה שנתנו לה על היקפה ומהותה והיא חרגה מהעזרה הניתנת בדרך כלל בקרב המשפחה הקרובה.
אכן, איש מבני המשפחה לא התייצב למתן עדות.

כן יש לציין, כי עד היום, בחלוף שנים מספר מאז התאונה, לא העסיקה התובעת עזרה בשכר, ולא נטען כי גם אם ניתנה עזרה על ידי בני משפחתה נגרם להם הפסד ממון כתוצאה מעזרה זו.

יחד עם זאת ראיתי לפצות את התובעת בגין העזרה שניתנה לה על ידי קרובי משפחתה הגם שלא העסיקה עזרה בשכר.

פיצוי בגין רכיב זה יש ליתן על עזרה החורגת מעזרה הניתנת בדרך כלל במהלך חיי משפחה רגילים, כשיש צורך בהרתמות מיוחדת למתן העזרה.

סביר בעיני כי במהלך תקופת אי הכושר המלא הקשתה הפגיעה על התובעת לבצע פעולות בסיסיות, כן אני מאמינה כי גם כיום סובלת התובעת מכאבים (והדבר גם עולה מחוות דעת המומחים).

ולאחר ששקלתי את הנסיבות, את שיעור נכותה הרפואית והתפקודית, את מצב יד שמאל והפגיעה הוסטיבולרית, כן נתתי דעתי לגילה של התובעת להתרשמותי מדבריה לחזרתה לעבודה כחודשיים לאחר התאונה ומכך הסקתי על תיפקודה, **אני אומדת** את הפיצוי בגין עזרת בני המשפחה, על ה'צד הנמוך', בסך של 8,000 ₪ **לעבר**, (סכום הכולל ריבית והצמדה), ובסך של **12,000 ₪ לעתיד**.

כאב וסבל

על פי שיעור נכותה הרפואית של התובעת, סך הפיצוי בגין ראש נזק זה הוא 40,635 ₪.

סוף דבר

אני מחייבת את הנתבעת לשלם לתובעת סך של 228,555 ₪ לפי הפירוט שלהלן,

א.	כאב וסבל	40,635 ₪ ;
ב.	הפסד שכר לעבר	0 ₪ ;
ג.	אובדן כושר השתכרות	155,920 ₪ ;
ד.	הוצאות רפואיות והוצאות נסיעה עבר + עתיד	12,000 ₪ ;
ה.	עזרת צד ג' – עבר	8,000 ₪ ;
ו.	עזרת צד ג' עתיד :	12,000 ₪ ;

סה"כ : 228,555 ₪.

בנוסף, אני מחייבת את הנתבעת לשלם לתובעת הוצאות משפט בסך 1,000 ₪ וכן שכר טרחת עורך דין בשיעור של 13% בצירוף מע"מ כדין.

אם הסכום לא ישולם תוך 30 יום מיום מתן פסק הדין, הוא ישא הפרשי הצמדה וריבית כחוק מיום פסק הדין ועד התשלום בפועל.

המזכירות תעביר לצדדים עותק מפסק הדין.

ניתן היום ג' באב, תשס"ח (4 באוגוסט 2008) שלא במעמד הצדדים.

אסתר נחליאלי חיאט 54678313-4138/05

אסתר נחליאלי-חיאט,

שופטת

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה